

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 5. januarja 1910.

Leto II.

Podlaga naše bodočnosti.

Ko so se naselili naši očetje po domači zemlji, so kmalu prišli blagovestniki, ki so oznanovali vero Križanega in učili Slovence svetih resnic. V srcu dobrega ljudstva se je vzbudila gorečnost za čast božjo, ki je postavila v trajen spomin žive vere cerkve po hribih in dolinah, ki naj pričajo svetu, da so sklenili zavezo ljubezni z Bogom. Narod je rad dal svoje najboljše sinove v službo Odrešenikovo, da so prižigali luč svete vere vsem, ki so bili še v temi, in kazali pot v nebesa tudi zmotenim in grešnim. Že takrat se je oklenilo naše ljudstvo svojih duhovnikov in jim vse zaupalo; svečeniki so pa vernim posvetili svoje dušne in telesne moči.

Prišli so hudi časi. Divji Turki so prihrumeli v naše kraje ter plenili, požigali in morili povsod, kolikor so mogli. V utrjenih taborih so se jim kmetje zoperstavliali. V sredi med njimi je prebival tudi duhovnik svojo kri. — Razširila se je kriva vera Lutra Martina, katero so z največjim veseljem vsprejeli graščaki, ki niso nikdar imeli srca za našega kmeta. Takrat sta kmet in duhovnik branila sveto vero, ki nas je edina ohranila pred nemškim navalom. Tudi z življenjem so kmetje branili pravo vero. Ljudstvo je ostalo zvesto Odrešeniku.

Slovenec je po naravi veren. Vsakemu je skoraj prirojena ljubezen do Marije in spoštovanje do duhovnikov. Ko so pa šli sinovi vernega naroda v tuja mesta študirat, so se navzeli od brezvernih ljudi brezverstva, zaničevali so vero in hoteli tudi doma zasejati seme svobodomiselstva, po katerem naj bi zapuščeni Slovenci srečni postali. Ravnali so se po reku: »Udaril bodem pastirja in razkropile se bodo ovce«. Začeli so sramotiti duhovnike, podtikati jim koristolovstvo in druge umazane namene. Vedeli so, da je ljudstvo, ki je zgubilo spoštovanje in ljubezen

do duhovnikov, zrelo za njihove name-
ne. Toda zmotili so se.

Čim bolj so sramotili duhovnike in delali težave njih delu, bolj se jih je ljudstvo oklepalo, raje je šlo za njimi, saj so bili kmečki sinovi, kost od njihove kosti, srce njihovega srca. Duhovniki so videli, da niso zastonj sejali. Setev je obrodila obilen sad. Vez med ljudstvom in duhovništvom je postajala vedno tesnejša in močnejša. Ta tolažba in veselje nad zaupanjem ljudstva in doseženimi vspehi, ki je večkrat skoro edino plačilo za trud, je bilo duhovnikom bodrilo za novo in večje delo v čast božjo in srečo ljudstva. Sejejo s solzami, žanjejo z veseljem.

Marsikateremu duhovniku se je pri tem delu za čast božjo in srečo ljudstva ravno tako zgodilo, kakor dvema misijonarjema v Severni Ameriki. Tam v Ameriki je dežela Teksas, velika skoro kakor naša Avstrija, kjer so veliki gozdi in rodovitno polje, da se kmetom res dobro godi. Toda za vero in Boga se ti ljudje niso dosti zmenili.

V oddaljeni kraj je toraj poslal tamošnji škof misijonarja, ki naj bi poizvedel, če bi kazalo župnijo ustanoviti. Ko je prišel tja, je porabil svoj denar, katerega tako ni bilo veliko, in ni mogel več nazaj. Za zadnji dolar je kupil vino za mašo. Presveta daritev mu je bila v veliki zapuščenosti edina tolažba. V krogu, kamor je prišel, je bilo mnogo Evropejcev, tudi mnogo Francozov, njegovih rojakov. V materinem jeziku jih je pozdravil, toda zanj niso imeli prijazne besede, ker je bil duhovnik. Pod drevesom ne daleč od hiš, v katere ga niso hoteli sprejeti, si je napravil stanovanje. Več tednov je živel tam brez kruha, katerega mu nobeden ni dal. Kupiti ga ni mogel. Hranil se je s koreninami in školjkami, malimi in ostudnimi živali, katere je surove jedel, ker ognja zakuriti ni mogel in ni smel. Molil je in molil za trdosrčne ljudi. — Vse je bilo zastonj. Kdor je slučajno prišel mimo, ga je zmerjal in

zaklel ter šel naprej. Nobeden mu ni privoščil prijazne besede, nobeden mu ni stisnil roke. Mirno je prenašal misijonar vse sramotenje, le srce je bilo prežalno, ko je videl, kakšen stud ima jo ti ljudje do Boga. Moči so mu poje-male, stradanje, stanovanje in žalost so mu napravili hudo mrzlico.

Toda nekega dne vidi mladega, krepkega moža, ki proti njemu hiti. Bil je duhovnik, od škofa poslan za misijonarjem, ki naj bi poizvedel, kam je izginil brez sledu. Utrujen od pota in pomanjkanja je prišel. Revni škof mu je mogel le malo dati na pot in kmalu je moral prositi usmiljene ljudi pomoči, da je sploh do cilja prišel. Ko pride k sobratu, se utrujen zgrudi pred njim in ga prosi za kosček kruha. Toda ta je imel le školjke, od katerih je sam živel, ostudne živali, da je novodošlec že slabo prišlo, če jih je pogledal. Ni jih mogel pokusiti. Dolge so bile ure, moči so pešale, z grozo je prvi spoznal, kako blizu je ura, ko bo njegov tovariš lakote umrl. To je bil najhujši udarec. Zastonj torej vse delo! Čez nekaj dni sta oba misijonarja ležala na tleh v hudi mrzlici, od mrčesov obdana, od lakote irpinčena sta videla, da se bliža smrt. »Eden naju naj zbere zadnje moči, da bere sveto mašo, družega obhaja, potem bova pa Boga častila in umrla.

Bil je praznik Marijinega vnebo-vzetja. Vadjala sta, kdo bo mašo bral in sreča je zadela prvega misijonarja. Daroval je sveto daritev za tovariša, ki je ležal pred oltarjem, in zase, ker je že čutil smrtni dih. Večkrat so mu moči opešale, obupaval je že, da bi jo mogel končati. Ta maša, res pravo mrtvaško opravilo, je trpela tri ure. Nazadnje je vendar mogel umirajočega obhajati in končati to pravno daritev. Poln mirne vdanosti in s smehljajem na obrazu je gledal mladi duhovnik tovariša, ki je mašo končal in ta je gledal tovariša, ki je komaj pričel težavni stan, že umiral čist in nedolžen, kakor angel pri njegovih nogah. Daroval je

njega in sebe, da bi tudi v tem kraju, pri teh ljudeh zmagal sveti križ. Križani je zahteval od njih žrtev; bila sta pripravljena.

Po maši se je vlegel zraven svojega tovariša. Pričakovala sta smrti, ki je kmalu tudi prišla. Po noči je umrl mladi drugi misijonar. Zadnji dih je ovel ustnice sobrata, ki je z največjo težavo držal roko na glavi umirajočega, ker hotel mu je dati zadnji blagoslov in zadnji pozdrav.

Drugo jutro so šli iz mesta ljudje nismo in videli nirtvega in umirajočega na njegovi strani. Hitro so se podali nazaj in razširili žalostno vest. Zdaj so spoznali ti trdovratni ljudje, kaj se je zgodilo; trda srca so se omečila, smrt jih je zmagala, kraljestvo božje se je pričelo. Prišli so številno in prinesli vode in hrane za živega misijonarja. Ni se mogel držati pokonci in vendar ga je neka nenadna radost obšla, ko mu je prvi prijateljsko roko podal.

To niso bili več isti ljudje. Kjer je stal oltar, so izkopali jamo in položili notri lepo truplo zmagoslavnega misijonarja. Še živega so vzdignili na roke in ga držali čez grob, da ga je blagoslovil. Na njegovo prošnjo so odžagali drevo pod katerim sta molila in trpela, napravili križ in ga postavili na grob.

Sveti križ se je pokazal v onem kraju in Bog je vzel srca ljudi v last.

Smrt, zmagoslavna smrt, mu je pripravila pot.

Zdaj je tam mesto, cerkev in na tisoč katoličanov, ki s srčno vdanostjo poslušajo svojega škofa in katere tudi pastir posebno ljubi.

Škof pa je oni misijonar, katerega popred niso marali. Škof gre tja, kadar more in sam pripoveduje, da se ne more solz zdržati kadar premišljuje čudna pota in dela božja. — Križ je zmagal trda srca.

In pri nas? Nasprotniki napenajo vse moči, da bi razdrli vez, ki tako spaja duhovščino in ljudstvo. Duhovniki so zrastle večinoma iz kmečke hiše ter so posvetili svoje življenje Bogu in sreči bližnjega, ljudstvo se jih pa oklepa z otroško ljubeznijo in vidi v njih svoje prave in resnične prijatelje, na katere more vselej zaupati. Dokler bodo imeli naši gospodarji do domačega dušnega pastirja to prijateljsko vdanost, dokler si bo mati štela v največjo srečo, ki jo more na svetu doseči, videti svojega sina pred oltarjem, dokler bodo sestre leta in leta molile za brata v šolah, da postane zvest služabnik Gospodov, bo kljub temu, da bo vedno povsod mnogo ljudi, ki bi duhovnika najraje s polenom, vedno veliko ljudi, ki bodo z duhovnikom radi delili zadnji hleb kruha.

Prihodnost je negotova. Dokler bo pa ta podlaga ostala, se nam ni bati za prihodnost našega naroda. Zdi se, da je ta skala še vedno močnejša in trdnjša. — Mnogo, mnogo je tudi ljudi, ki bi duhovnika radi s kolom, ko bi ga le mogli brez kazni, toda nasprotje

nam je le dokaz, da smo na pravem potu. Ni je sile na svetu, ki bi mogla naš narod na napačno pot spraviti, ali uničiti, dokler bo ta podlaga ostala. Gotovo si bodo pa tudi najboljši narodovi sinovi šteli v veliko srečo časní in večni sreči ljudstva posvetiti svoje življenje.

A. O.

Bilanca našega kmetijstva leta 1909.

Koncem leta napravijo zadruga in drugi javni denarni ali obrtni zavodi račun. Bilanca, to je ona tehtnica, na katero se položi na eno skledico dolžnost, vse kar so dolžni, na drugo skledico imetje, vse kar ima zadruga svojega. Če prva doli potegne, če so več dolžni, kakor imajo, so napravili v preteklem letu zgubo. Če pa druga potegne, je bil dobiček. Prav dobro bi bilo tudi za vsakega gospodarja koncem leta bilanco napraviti, da bi vedel, če gre z gospodarstvom naprej ali nazaj. Zase jo boš moral že sam napraviti, če hočeš vedeti, kako stojiš. Zanima nas pa celi kmetijski stan, vse njegovo gospodarstvo, če gre naprej ali nazaj. Pred kratkim se je trdilo, da naši kmetje vsako leto napravijo več kakor 10 milijonov kron zgube suhega denarja. Napravim torej naš račun za preteklo leto, da se bomo vedeli varovati naprej.

Navadno dokazujejo zgubo z vedno večjimi vknjiženimi dolgovi, ki se v resnici vsako leto grozno množijo. Ali dokažejo ti dolgovi zgubo pri gospodarstvu? Od vknjiženih dolgov pride na kmetih skoro polovica (vsaj v nekaterih krajih) na vknjiženo doto žen in dedščino mladoletnih, katerim so starši pomrli. Od vsega tega navadno ne gredo obresti. Ker je pa zemlja vedno dražja in dote večje, je čisto naravno, da so večje tudi vknjižbe. — Nadalje je gotovo, da od vseh vknjiženih dolgov ne pride niti pet odstotkov zavoljo zgube pri gospodarstvu. Posojilo se navadno vzame, če se svet kupi, napravijo nova poslopja ali dota izplača. Razen slednjega, ki tudi ne kaže zgube, je vse drugo naložen denar — investije. Popolno gotov je pa dokaz iz posojil, bodisi da so vknjižena ali ne, če na kmetih denarja primanjkuje, da morajo več obresti plačevati od posojil, kakor jih vlečejo od vlog. Tu pa vidimo ravno nasprotno. Denar, ki ga imajo naše hranilnice, bodisi rajfajznovke po deželi, ali pa Deličeve po trgih in mestih, tudi v kranjski in ljubljanski mestni, je večinoma kmečki. Uradniki gotovo nimajo milijonov naloženih, trgovci in obrtniki imajo svoje novce naložene v podjetjih, torej ostane le kmet s svojimi žulji. Kar je pravih kapitalistov, pa tako raje kupujejo akcije bank in tovarov, ki več donajajo. Res je tudi, da ravno te hranilnice, ki imajo moč le v kmečkem denarju, vzdržujejo meščane s posojili. Kljub vsemu gre vendar

še na milijone denarja izven dežele. Gotovo je torej, da naši kmetje še enkrat toliko obresti prejmejo, kakor jih plačajo.

Nadalje se dokazuje zguba gospodarstva iz pijančevanja. To je v resnici največja rana našega kmetijstva. Na milijone se dá na leto za pijačo, od katere nima kmet veliko koristi. Tako hudo, kakor se večkrat trdi, pa vendar ni. Gospodarji, ki se vsaki teden vpijejo niti en še med tednom niso skoro nikdar trezni, so izgubljeni. Njih gospodarstvo mora nazadovati. Če se ga pa le vsake kvatre nalezijo, pa ni za gospodarstvo tako hudo. Splošno pa moremo trditi, da gre v zadnjem času na boljše. Če se vzame za celo deželo povprečno, da popije vsak eden k drugemu, torej tudi ženske in otroci, za 20 K pijače, kar bi zneslo pri 10 osebah v hiši 200 K, dobimo, da dajo naši kmetje za pijačo na leto do 7 milijonov kron. To je gotovo izguba, katero mora vsak pameten človek obžalovati. V pijančevi hiši ne more gospodarstvo napredovati.

Nadalje je zguba nesreča v gospodarstvu. Po vseh krajih dežele je letos na tisoče prešičev poginilo za rdečico. Mnogim gospodarjem so kar vsi pocpali. Pri teh je bila gotovo zguba. Čudno je pa tudi, da se mnogi ne dajo poučiti. Vsako leto se kliče po vseh občinah, da rad pride živinozdravnik cepiti prešiče proti rdečici. Kakor so skušnje pokazale, ne pogine od cepljenih niti en odstotek. Sam sem videl, kako so vsem sosedom poginili prešiči, od cepljenih ni nobeden poginil. Ko so že prešiči imeli rdečico, so poklicali živinozdravnika. Niti od teh ni nobeden poginil. Proti kugi seveda cepljenje ne pomaga.

Naša zguba je izseljevanje. Najboljše moči zapuščajo deželo in si iščejo kruha med tujci, kjer navadno pridejo ob vero in materin jezik. Kjer se dobro ne dela, ne more polje roditi. Žalostno je tudi, da imajo kmetje tako malo spoštovanja do svojega stanu in malo ljubezni do rodne zemlje. Če mu le količkaj kaže, gre rad drugam. »Za kmeta je tazadnja.«

Veliko nas stane tudi nevednost. Sami ne vedo in se tudi poučiti ne dajo. Vse gospodarske hiše, vse pamankanje nam kliče v spomin, da je le v naprednem kmetijstvu naša rešitev.

Mnogo občin na Gorenjskem je trpelo letos zaradi nizke cene goveje živine. Začeli so opuščati pridelovanje žita in se lotili bolj živinoreje. Ker je žito tako drago, imajo očitno zgubo pri gospodarstvu.

Kljub vsem tem težavam je vendar naše gospodarstvo napredovalo v preteklem letu, nismo na zgubi, temveč na dobičku. Poglejmo torej, kaj smemo pri bilanci v dobro vpisati.

Cene kmetijskih pridelkov so bile visoke, kakor že dolgo ne. Res nima kmet od one draginje, ki je v mestih, glavnega dobička, tega spravijo razni prekupci in meščanski zalagatelji; ne-

kaj vendar na kmeta pride, da more vsaj shajati.

Se lepša slika se nam pa kaže, če pogledamo gospodarsko življenje. To je v resnici gospodarska pomlad. Naši kmetje so se začeli zanimati za izboljšanje gospodarstva, zidajo povsod nova gospodarska poslopja, izboljšujejo se pasme živine in goji se vedno boljša goved in prešiči. V enem letu se zdaj več stori, kakor preje v desetih. Začeli so gnojnice rabiti, gnojiti travnikom, rabiti umetna gnojila in paziti na semena. Naš kmet je po pravici nezaupen pri novotarijah, toda ko enkrat spozna, se drži dobrega z železno vstrajnostjo. Novi nazori, novi nauki prihajajo k nam, kakor jutranja zarja po dolgi noči, ki nam obeta lepši dan. Kljub vsem oviram gremo naprej.

Naše življenje in napredovanje se nam kaže v hranilnicah, v mlekarah, v živinorejskih zadrugah, v izobraževalnih društvih in drugih napravah, po katerih se vedno nova moč živa v krepke ude kmečkega gospodarstva.

Obilica zdravja se nam kaže v onih tisočih in milijonih, ki jih imajo hranilnice, naše gospodarsko napredovanje pa skoro v vsaki vasi, kjer so začeli delati. Ni še dolgo tega, odkar so imeli kmetje res pravo pasje življenje. Skoro v nobeni hiši ni bilo kruha pozimi. Suhe hruste in postani krompir za malco, za drugo hrano skoro le sok, krompir, zelje, repa, ješpren in kaša. Najslabšega ščetinca so zaklali doma, ki je moral imeti zabelo za celo leto. In zdaj? Kolik je razloček v sedanjem kmečkem življenju in onem pred tridesetimi leti. Gotovo, mi napredujemo.

Pri tem ne smemo pozabiti, da so zdaj kmetje v veljavi tudi pri deželni upravi. Kot sad hudih vojsk imamo zdaj večino v deželnem zboru in deželnem odboru. Tudi tu se je začelo dati. Naši možje skrbijo za kmetovo korist. Vsestransko pospeševanje kmetijstva bo tudi tukaj sad našega truda.

Pri tej ugodni bilanci pa ne smemo pozabiti, da smo še zelo daleč od cilja. Stoletja smo bili zanemarjeni, nobeden se ni za nas brigal. Še imamo veliko storiti. Gotovo bi kmetje dobili še enkrat toliko iz gospodarstva, ko bi se resno lotili dela in se ne bali neznanih stroškov v začetku. »Tvoja zemlja je zdrava.« Bog ti je dal bister um in pridne roke. Začnimo, delajmo!

Skrb za vinarstvo.

Veliko je že pisal »Domoljub« o izboljšanju našega narodnega gospodarstva. Posamezne stroke so prišle večkrat v razmišljanje. Med ostalimi panogami ne smemo pozabiti tudi vinarstva. Zadnje čase so razni listi poročali o našem vinarstvu, ustanovila se je deželna vinarska zadruga v Ljubljani, tudi v Beli Krajini in krškem okraju napreduje zadruga misel med vino-

gradniki in tudi štajerski vinorejci so se začeli oglašati.

Gotovo je: gospodarsko dobro ali slabo mnogokatega slovenskega kmeta zavislo od vinske trte. Ne bo tedaj škodilo, ako pregledamo sedanjo skrb države za to velevažno narodno gospodarsko stroko, da tem lažje iščemo novih potov in novih sredstev, da se naše vinarstvo razvije in prinese dobička.

Okoli leta 1860. je prišla iz Amerike v Evropo trtna uš. Pokončala je precejšnji del vinogradov po južneevropskih državah. Tudi naši državi ni prizanesla, ampak od leta do leta se je silno in dosledno v vedno večji meri širila in še sedaj ni pojenjala s svojo strahoto. Leta 1866. sicer še ni bil niti stoti del avstrijskih vinogradov okužen (2088 ha), a že leta 1896. je trtna uš razdejala eno tretjino (75.776 ha) naših vinogradov. Naša slovenska zemlja nam je najbolj na srcu in ta je največ pretrpela. Naslednji podatki iz leta 1896. nam kažejo to žalostno dejstvo v sledečih številkah:

	celo vinsko površje v ha	okuženih ali sumljivih	v %
Štajersko	34056	12749/85	37/4
Kranjsko	11031	8374/9	7/2
Istra	47060	24818/34	52/7
Trst	1244	1244/—	100
Goriško	6975	2891/45	41

Tedaj je bilo uničenih vinogradov na Štajerskem ena tretjina, na Kranjskem skoro dve tretjini, v Istri nad polovico, v tržaški okolici vsi vinogradi, pa tudi skoro polovica goriških vinogradov se ni ubranila do tega časa. Pozabiti pa ne smemo, da je trtna uš še vedno napredovala in tudi še dandanes ni zatrta.

Posledice trtne uši so bile za naše vinorejce hude. Za živež in davke mora v mnogih krajih skrbeti trta. Grozila je gospodarska beda in propad.

Trtna uš se je razplodila v pravo evropsko nevarnost, zato so se po mednarodni konvenciji (dogovoru) iz leta 1881. evropske države domenile, kako bodo uničevale uš. Vsaka država je morala paziti na svoje vinograde in uničevati škodljivko. Ozemlja, v katerih je bila uš, so se morala uradno naznaniti. Trtne mladike se morajo pred izvozom v tuje države dobro razkužiti in se smejo pošiljati samo skozi določene obmejne postaje, kjer finančni uradniki vse zavoje pregledajo in vse sumljive mladike sežgo.

Kaj pa je bilo z notranjim prometom okuženih mladik? Trtna uš je že tako grozno nastopila po avstrijskih vinogradih, da ni bilo treba več nobene okužene mladike iz tujih držav. Domače okuženke bi prav tako okužile še zdrave trte, zato je država z zakonom dne 3. aprila 1875. uredila notranji promet in prevoz mladik. Zakon obsega določila glede notranjega prometa mladik, trebljenje in škropljenje.

Občini, kjer razsaja trtna uš, se prepove izvoz mladik in rastlin, ki bi lahko prenesle kugo. Vinogradnik mo-

ra pod kaznijo 1000 K takoj naznaniti vse sumljive pojave v svojem vinogradu. Krajevne komisije, ki naj se v vsaki vinorodni občini sestavijo iz župana in drugih vinorejskih izvedencev, morajo opazovati in pregledovati sumljive vinograde in ljudstvo poučevati o nevarnosti trtne uši in jim prigovarjati, naj se ne ustavljajo predpisom, ki jih je izdala vlada glede uničevanja trtne uši. Kasneje bomo namreč videli, da je gosposka kmeta lahko prisilila, da je izrul trte tudi iz zdravega vinograda.

Dobre namene so imeli ti predpisi, pa vendar ni bilo zaželenega vspeha, kajti trtna uš se je širila in dosledno vsako leto uničila do 10.000 ha avstrijskih vinogradov. Zakaj ni bilo uspeha? — Poljedelski minister je leta 1893., opirajoč se na zakon z dne 15. junija 1890., dovolil političnim oblastvom (deželnim vladam in okrajnim glavarstvom) delati »izjeme« v teh predpisih, seveda »z največjo previdnostjo«, da se uš s prometom okuženih mladik ne razširi. Politične oblasti pa so bile kaj radodarne v dovoljevanju »izjem« glede notranjega izvoza in prevoza.

Ravno isti zakon je zaukazoval tudi trebljenje. V okuženih vinogradih, pa tudi v okrožju 25 km, naj se okužene trte izrujejo in sežgo, zemlja pa razkuži z žvepljenim ogljikom. — Deželna vlada je imela pravico prisiliti vinogradnika, da izruje svoje trte. Ako je deželni odbor, ki je tudi pri tej zadevi imel svojo besedo, ukazu nasprotoval, je odločeval poljedelski minister. Posestniku vinograda so morali povrniti škodo za izruvane trte, kar je bilo na eni strani opravičeno, na drugi pa malo pošteno, ker so morali plačevati tisti, ki so največ trpeli, in morda že doživeli ali pa vsaj pričakovali iste nesreče. — Država je vinogradnika lahko prisilila, da je tudi s škropljenjem uničeval trtno uš. Izkazalo pa se je, da ni imelo niti trebljenje, niti škropljenje pravega uspeha; zato je vlada odjenjala od prisilnih sredstev.

Na ta način se uš ni dala ustrahovati; drugače je bilo treba začeti. Leta 1884. so začeli zasajati ameriansko trto, ki ima to neprecenljivo vrednost, da se je trtna uš ne loti, priporočala pa se je amerianska trta s tem, ker jo s cepljenjem oplemenimo z domačimi boljšimi vrstami. Država in kmetijske družbe so dale brezplačno ali za nizko ceno velike amerianske mladike, katerih so največ uvažali iz Francoskega. Prednosti amerianske trte so gotove, zato se vsi vinogradi prenove z novo trto.

Avstrijski vinogradi pa so že kazali žalostno podobo; tedaj leta 1896. je bila uničena ena tretjina nasadov; drugega odpomočka ni bilo, kakor obnovenje. Zato pravi zakon z dne 15. junija 1890: Kdor obnovi vinograd s staro trto, ne plača za vinograd šest let nič zemljiškega davka, z ameriansko trto obnovljen vinograd pa je prost 10 let. Parcela, pa naj bo še tako majhna, je prosta. Zasadi smeti tudi večjo par-

celo, kakor je uničena, a novi nasad ne sme biti preko 25 a večji. Obnovitev pa moraš naznaniti svojemu davčnemu uradu do konca meseca julija leta obnove, sicer ne dobiš oproščenja. Zakon z dne 26. junija 1894 pomenja korak naprej. Amerikanska trta se je ohnesla in zato je država še bolj pospeševala obnovitev z novo trto. Omenjeni zakon razteza oproščenje tudi na travnike, njive in pašnike, ki dozdaj niso bili zasajeni; nahajati pa se morajo v okuženem okrožju. Nove nasade naznani davčnemu uradu do konca decembra.

Vinogradnikom, katerim prizadene trta uš škodo, dovoljuje vlada nekatere davčne olajšave, ki so še vedno v veljavi. Leta 1888 smo dobili v Avstriji zakon o elementarnih nesrečah. Če toča, ogenj ali voda uniči ves poljski pridelek ali domovanje, smejo finančni minister in njemu podrejeni uradniki odpisati ves davek za eno leto. Tri leta kasneje so tudi trtno uš uvrstili med elementarne nesreče. Davek se odpiše po odstotkih prizadete škode. Prosim pa moraš pred trgatvijo, drugače je vse zastoj. Pri toči, suši je treba prositi vsako leto posebej, vinogradnik pa lahko prosi, če je škoda očitna, za več let naprej.

Te dobrote so kolikor toliko popravile prizadeto škodo; država pa je začela dajati brezobrestna posojila posameznikom, celim občinam in vinorejskim društvom. Da se denar res porabi za obnovo, se posojila posameznikom navadno vknjižijo v zemljiški knjigi. Člen II. zakona z dne 28. marca 1892 o brezobrestnih posojilih je izpolnil zakon z dne 23. avgusta 1895, ki dovoljuje brezobrestna posojila tudi onim, ki hočejo dosedaj nezasajene parcele spremeniti v vinograd. Površina novih pa ne sme preveč presežati prejšnjih; dobili so brezobrestno posojilo tudi taki, ki dosedaj niso imeli nič trt, ampak so šele sedaj kak travnik ali pašnik zasadili. Tudi ni potrebno, da so v času nasajanja stari vinogradi popolnoma brez sadov. Brezobrestna posojila so napol državna, napol deželna. Prošnje za brezobrestno posojilo uživajo mnogo pristojbinskih olajšav, pravne listine in vknjiženje v zemljiško knjigo, zadolžnice, izbrisne pobotnice za posojila za obnovitev vinogradov od strani posojilnic, okrajev, občin in drugih denarnih zavodov so kolka proste. Splošno so pri teh zadevah koleki nižji.

V teh zakonih je torej skrb države za trto, za obnovitev vinogradov, zlasti z ameriansko, največji boj je veljal trtni uši.

× × ×

Grozdje na trti ni nič gotovega, dobro vino, v sodu shranjeno, je vse, če ga pa ne moreš prodati, ni tudi nič. Dasiravno smo imeli zadnja leta dobre letine in je bila tudi lanska razveseljiva, vendar slišimo, da je slovensko vinarstvo v vinski krizi. Kaj je kriza? Kriza je, če se ti kolo stre in ne moreš naprej,

121

vinska kriza je, če ne moreš vina prodati ali pa ne dobiš poštenega denarja zanj. Vzroke, ki povzročajo pri nas skoro vsakoletno krizo, omenim na koncu sestavka, na tem mestu opozorim samo na en glavní vzrok. Ponarejanje, »petiotarstvo«, mislim. Ravno »petiotarji« so vzeli slovenskemu vinu precej dobrega imena, v tem ali onem kraju vse, vzeli so zaupanje v naše vino in s tem odganjali kupce ali pa znižavali ceno. Teh »vinskih uši« je bilo precej dovolj po naših krajih in se še sedaj ljudje spominjajo teh nečednežev z nevoljo. Še bolj kakor pri nas pa je cvetelo in še cvete ponarejanje po velikih mestih in na Ogrskem. Jud, ki je pripravljen za vsako umazano podjetje, ima tudi tu največ dela, zato Češka, Moravska, Šlezija, Dunaj, Galicija in Bukovina spijejo mnogo ponarejenega vina. Tak jud sam »pridelal« 30.000 hl na leto, tedaj skoro eno desetino kranjskega pridelka. Jud je določeval cene, pritiskal je na ceno pristnega vina, a je imel pri svojem ponarejenem vinu še vedno dovolj dobička. To početje je prav morilo vinorejce in škodovalo odjemalcem na zdravju in denarju. Stvar se je večkrat omenjala v državnem zboru in tako imamo dva zakona glede ponarejanja: zakon o živilih z dne 16. januarja 1896 (drž. zak. št. 89 ex 1897) in vinski zakon z dne 12. junija 1907 (drž. zak. št. 210).

Zakon o živilih se razteza na vse predmete, ki jih rabimo za življenje. Po tem zakonu zakrivi prestop in se kaznuje z zaporom enega tedna do treh mesecev in se mu zraven lahko naloži še kazen do 500 gld., ali pa plača globo 5 do 500 gld.: 1. Kdor zastran prevare v trgovini ponareja živež in 2. kdor ponuja na prodaj vedoma živež, ki je pokvarjen ali je že izgubil na svoji hranilni vrednosti, in sicer v obliki, primerni za prevaro. Kdor iz nemarnosti zakrivi ponarejanje in ponarejene pridelke vendar prodaja, dobi 3 do 14 dni zavora in do 100 gld. kazni, ali pa globe od 5 do 300 gld. Država ima pravico pošiljati v prostore, namenjene za shrambo in prodajo živil, posebne nadzornike, ki živila preiščejo. Vstop moraš dovoliti, drugače pričakuje, da zahtevajo od tebe za ta prestop 5 do 100 gld. — Nadzorniki, navadno okrajni zdravniki, razdelijo preskušnjo (blago) na dve polovici, obe zapečatijo, eno pustijo stranki, drugo pošljejo na kemično preskuševališče.

Samoobsebi je umevno, da je tudi vino šketo med živila in da veljajo ta določila tudi za vino, pa zakon je bil presplošen, ravno glede vina je bilo treba natančnejših jasnejših določil. Zakon o živilih premalo varuje pristnost vina, to je bil splošen glas. Zato smo dobili čez 10 let poseben zakon za vino, vinski mošt in vinsko drozgo. Vinorejcem, pa tudi vsakemu obiskovalcu gostilne mora biti ta zakon znan, kajti vsak gostilničar in vsak, kdor prodaja vino, ga mora nabiti na vidnem mestu v prostoru, kjer prodaja vino. Ozrem se pa vendar na glavne točke. Za popravo

o bolelega vina se sme porabiti samo en prostorninski odstotek alkohola. Tedaj špirit je skoro prepovedan. Kdor hoče popravljati sladka (desertna), peneča in dišeča vina, mora to naznaniti na okrajno glavarstvo. Uporaba sladkorja je splošno prepovedana. Samo v slučaju slabe (nezrele) letine, je pridatek dovoljen. Posameznik pa mora dobiti zato posebno dovoljenje od okrajnega glavarstva; za celo občino prosi županstvo. Dovoljen pa je samo tehnično čist sladkor (trstov ali iz sladkorne repe). § 5. dobesedno navaja celo vrsto sladkornih predmetov, ki se ne smejo uporabljati, med temi rozine, korinte, sadni moši, sadjevec itd. Kazen enega tedna do treh mesecev in mogoče še denarna globa do 500 gld. zadene tistega, kdor ponuja ali prodaja ponarejeno vino kot naravno, originalno. Kdor pridene vinu ali moštu sladkor brez dovoljenja, ali prodaja vino, o katerem vé, da ima nepostavno primešan sladkor, tega glavarstvo kaznuje s kaznijo do 1000 K in zaporom do enega meseca. Pridelovanje drugih vrst pijač, kakor jih zakon našteva, je nedovoljeno in med te spada priprava različnih vin za domačo potrebo. Smeš delati vino, ki nasprotuje temu zakonu, pa prodajati ga ne smeš; naznaniti moraš stvar županstvu in na posodo zapisati, kaj je v nji. Država ima pravico nastaviti kletarske nadzornike, ki imajo iste pravice kot nadzorniki živil. Kranjska ima svojega kletarskega nadzornika.

To je naš vinski zakon; dve leti je v veljavi, pa že pravi vlada sama, da ga bo treba z ozirom na ostrejši zakon Nemčije in Ogrske in dejanske potrebe spremeniti in predvsem poostri, kajti kljub navidezni ostroti se še vedno ponareja vino za prodajo.

Sedaj pa popustimo državno skrb, pa pogledajmo svojo domačo skrb. Kako si pomagati, da bo naše vinarstvo plodonosno?

Splošno stanje avstrijskega vinarstva je sledeče. Leta 1908 se je pridelalo na 226.273 ha zemlje 8.143.194 hl vina, tedaj ha je dal povprečno 36 hl vina. V desetih letih se je pridelek več kot podvojil, dasiravno je opaziti, da se vedno manj zemlje uporablja za vinograde; v mnogih krajih pa ljudje ravno vsled lepega pridelka napravljajo nove nasade. — Kar se tiče konkurence, imamo v prvi vrsti upoštevati Ogrsko, kajti l. 1908 je prišlo v Avstrijo 943.678 met. stotov vina v vrednosti 25,5 milijonov kron, Avstrija pa je poslala na Ogrsko samo 434.250 met. stotov v vrednosti 11.600.000 K. Še hujši razloček v cenah pa je l. 1907. Ogrska je pripeljala 876.389 met. stotov v vrednosti 34 milijonov K, Avstrija pa samo 449.000 met. stotov v vrednosti 13.600.000 kron. Splošno se toži, da se po Štajerski, Hrvaški in Tirolski premalo poprašuje po vinu, na Kranjskem pa tako občutimo, da hrvaško vino cene pritiska. Zadnje čase organizira Ogrska svoj vinski izvoz po enotnem načinu in išče

svoj trg v Ameriki, Angleški in severnih evropskih državah (Danska, Švedska, Norveška). Tudi Avstrijci moramo misliti na organizacijo svojega vinarstva in predvsem mi Slovenci. Zadnja leta smo imeli dobre letine. Leta 1908. je pridelala Štajerska 1.870.028 hl, Kranjska 390.271 hl, Goriška 372.814 hl, Trst 11.680 hl in Istra 754.826 hl. Pridelamo tedaj eno četrtno avstrijskega vina. Naše vino je priznane kakovosti in vendar nismo dobivali poštenih cen. Zakaj ne? Mnogo vzroka tiči v naslednjih razmerah. Naš vinski trg so bile naše domače dežele, ki so bile še gospodarsko slabotne. Večina naših vinogradnikov pridelala samo manjše število hektolitrov. Vsled teh majhnih množin kmet ni mogel sam delati reklame in iskati po svetu kupca. Ne splača se mu, ker so stroški večji kot dobiček. Čakal je, da je kupec prišel k njemu, kar je takoj slabše stališče za vinogradnika. Kmetu se je zdelo ponudba prenizka in ni prodal, čakal je boljših cen. Morda so te prišle ali niso prišle, vino je čakalo, se po malem pilo in končno prodalo za vsiljeno ceno. Kupec je odločil, ker je izrabil slabo stanje vinogradnika. Zato pa slovenski vinogradniki! Združujte se v vinarske zadruge! Mali, zberite se, da bodete veliki in močni! To je prav edina pot, da si zagotovite pošteno plačilo in nagrado za svoj trud v vinogradu. Splošne svetovne gospodarske razmere vas silijo v združenje, ako nočete da ste prikrajšani, kajti eden z malo množino ne odločuje, pač pa vsi z vsem svojim vinom. Zakaj pa tudi v vinarstvu tako toplo priporočamo združno misel? Samo nekaj prednosti in koristi zadruge naštejemo. Zadruga, kjer so zbrane vse gospodarske sile ali blago celega okraja, si lažje poišče novih trgov, lažje dela reklamo za svoje vino, ker ima več sredstev. In vse prednosti in dobrote so last zadrušnikov, članov zadruge. Posameznik, z malo množino, si ne upa in tudi ne more daleč od doma, zadruga pa pošilja ven, v daljne kraje, na svetovni trg. Zadruga tudi po daljnih krajih veliko lažje izve o zanesljivosti in gospodarski moči svojih odjemalcev.

Tedaj to stoji: s svojim vinom ne smemo ostati doma! Ven na svetovni trg moramo; to pa zamoremo pri naših sedanjih razmerah samo združnim potom. Postaviti moramo na trg tako vino, kakor ga hoče odjemalec, tedaj pridelovati vino po starem načinu (kuhati na tropinah) ne kaže več, francoski način odgojarja modernim zahtevam. V nekaterih krajih še ni vzornega kletarstva. Vipavci že občutijo dobroto tega, vipavec je dobil zopet svoje dobro vino. Zasluga gre ondotni zadrugi: kmetijskemu društvu. Ni uredilo samo vzornega kletarstva, nov način pridelovanje je uveljavilo in prvo izmed slovenskih vinarskih združenj pokazalo veliko podjetnost. Postavilo je vino med drugim na Češko, Moravsko in severne dežele, kjer je bogat trg za pošteno pristno blago. Naj bo ta zadruga vzgled

in vspodbuda tudi drugim. Hvala Bogu, tudi v drugih vinorodnih krajih naših dežel zmaguje misel vinskih zadrug, tako v Belikrajini in v krškem okraju. Kjer so ugodna tla, naj se osnuje krajevna vinarska zadruga. Vse se združijo v mogočno »Deželno vinarsko zadrugo«, ki se je že letošnje poletje ustanovila v Ljubljani. Iz drugih slovenskih dežel se sliši želja, da bi se sčasoma spremenila v »Osrednjo vinarsko zadrugo«, ki bi obsegala vse slovenske vinorejce. Misel, ki je zdrava in ki bo silno povzdignila in okrepila ugled in gospodarsko moč slovenskega vinarstva. Naši vinorejci naj o teh svojih zadevah večkrat premišlujejo, naj pa pri vseh teh stvareh ne pozabijo na prepotrebne vodovode, ceste in železnice. Brez teh stvari ne pojdemo kvišku. Dobro kletarstvo in hiter promet zahteva vode in železnice. Zato Belikrajini vode, železnico in cest, Vipavcem železnico, in istotako naj se Kranjska in Štajerska ter Primorska zavzame z vso vstrajnostjo novih železničnih zvez: 1. Polzela-Kamnik, 2. proge ob štajersko-ogorski meji čez Krško proti Novemu mestu, ki naj se zveže s kako točko južne železnice na Notranjskem. To bodo dve novi zvezi z Dunajem in severnimi deželami.

Slovenski vinogradniki! Vsa ta vprašanja so vaša vprašanja. Ne odnehajmo! Podjetnost zmaguj! Zato bomo z množino in količino naših vin eden prvih, odločujočih faktorjev v avstrijski vinski trgovini.

Davki pri nas in drugod.

Komaj si moremo misliti, koliko znašajo dohodki važnejših držav na svetu. Nemški učenjak Zahn jih je izračunal, da so leta 1903 imele vse večje države na svetu skupno 31.606 milijonov mark dohodkov. Od takrat se je vsota gotovo za eno milijardo pomnožila. Prav zanimiv je pregled, koliko se plača vsega davka v posameznih državah in koliko pride na eno glavo povprek.

Znašali so vsi davki v	na eno glavo
Avstriji . 1027 milj. mark	39'26 mark = 1'18 K
Nemčiji . 2103 " "	34'70 "
Ogrski . 505 " "	28'82 "
Laski . 1170 " "	36'04 "
Francoski 2480 " "	63'19 "
Ruski . 2751 " "	21'89 "
Angleški 2755 " "	66'45 "
Ameriki 2307 " "	30'29 "

V Avstriji torej plača družina z desetimi osebami 392 mark davka, v Angleški pa 664 mark. Marsikateremu se bo zdelo čudno, kje se vzame taka vsota, ko vendar plača on in sosed le po nekaj kron. Koliko je pa takih, ki pla-

čajo na tisoče. Sicer se pa plača veliko več indirektnih davkov. Če kavo piješ, sladkor rabiš, v gostilno greš, plačaš vselej nekaj indirektnega davka, ki znaša v vseh državah precej več kakor pa direktni. Zemljiški davek je posebno velik na Laškem. Največji so pa davki na Angleškem in Francoskem. Oboji so tudi precej petični, da lahko plačajo. Saj sta že zdaj Angleška in Francoska najbogatejši na svetu.

Velike države imajo pa toliko dolga, da v največjo hišo ne bi šlo zlato, ko bi hoteli vse plačati. Ves dolg se mora pa tudi obrestovati. Večinoma gre skoro ena tretjina vseh državnih dohodkov za obrestovanje. Najbolje se razume ta množina dolgov, če pogledamo, koliko pride dolga na eno glavo povprek in koliko vsak plačuje obresti. Če bi ves dolg razdelili prav na vse ljudi v posameznih državah, pride

dolga na eno osebo v	od katerega se plačajo obresti:
Avstriji . 265'50 mark	12'50 mark
Nemčiji . 254'75 "	10'54 "
Ogrski . 265'50 "	13'97 "
Laski . 306'65 "	16'70 "
Ruski . 123'72 "	5'86 "
Angleški . 265'60 "	13'79 "
Združene države v	
Ameriki . 125'37 "	1'34 "
Japonski . 44'53 "	6'56 "

Marsikomu se bo čudno zdelo, da je obrestna mera precej različna; skoro je pri vsaki državi drugačna. To je odvisno od veljave, katero ima dotična država pri raznih bankah, katere imajo denar v rokah, in vedno le gledajo, da se njim ne godi preslabo. Če je država močna, razvita, kupčija dobra, potem radi posodijo tudi za bolj nizko obrestno mero. Če ima pa notranje razprtije ali je na zunaj brez moči, se pa posojilo ne dobi po ceni. Prav na slabem je Turška in Srbska. Izmed navedenih je prav na slabem Laška. Avstriji tudi ne zaupajo popolno denarni močje. Sedaj so naše zadolžnice na denarnem trgu celo slabše kakor španske. Prav na dobrem sta Nemška in Francoska. Pri slednji je to malo čudno, ker ima čez 25.000 milijonov dolga. Za obrestovanje tega gre na leto čez 1000 milijonov. Kljub temu imajo zopet letos na novo 300 milijonov primanjkljaja. Pravijo, da tam visoki gospodje le nase gledajo. Tudi Nemški zmiraj bolj primanjkuje debelega, saj drobiža ne rabi. Letos so napravili za nekaj sto milijonov novih davkov. Na Angleškem tudi manjka. Nove ladje hočejo napraviti, le največje morske velikane, da nobenemu še na misel ne bo, kdaj z orožjem pogledati veliko Angleško. Ta napuh je pa precej drag in zato hočejo zdaj bogatine oskubiti, kar bi ne bilo ravno prenapačno. Seveda se ti zdaj derejo, da jim bodo vse vzeli in uničili obrt in trgovino.

Največ državnih dohodkov po precejen obrestovanju vojska in mornarica. Vsak človek plača v sledečih državah povprečno:

Vseh stroškov za vojsko lina l. 1905.	261-8 milj.	M. 10-01	M. 32-6	milij. M. 1-24	pride na glavo
Avstrija	765-5	12-62	266-7	4-40	pride na glavo
Nemška	147-3	7-65	16-4	0-85	za mornarico
Ogrska	225-6	6-95	101-8	3-13	
Laška	574-9	14-65	260-1	6-63	
Francoska	824-9	6-56	229-0	1-82	
Ruska	588-5	14-20	679-3	16-30	
Angleška	505-8	6-64	466-9	6-13	
Združene države	109-5	2-34	83-0	1-78	
Japonska					

Če povzamemo vse skupaj, vidimo, da dá v vojaške namene vsak prebivalec v Avstriji 11 mark, v Nemčiji 17 m., na Ogrskem 8-5 mark, na Laškem 10-08 mark, na Francoskem 21-28 mark, na Ruskem 8-38 mark, na Angleškem 30-59 mark, Severne države v Ameriki 12-77 mark, na Japonskem 4-12. Seveda so se stroški v zadnjem času zelo pomnožili. Pri nas dajo za mornarico skoro še enkrat toliko, kakor poprej. V bistvu so pa ostale iste razmere. Vidimo torej, da imajo razen Laške povsod v velikih državah še večje stroške za vojaščino, kakor pri nas. Najhuje je na Angleškem. Za mornarico ni čudno. Saj imajo brodovje, ki se ne ustraši dveh najhujših nasprotnikov skupaj. Toda armada Angleška je bolj slaba. Gotovo se bi ne mogla na suhem boriti z nobeno drugo velišilo. Za Angleško sta v Evropi najmočnejši na morju Francoska in Nemška. Sicer francosko brodovje ni za boj posebno sposobno, ker vojaštvo ne pozna posebno discipline. Naše malo brodovje zdaj še v poštev ne pride. Na suhem je bila pred japonsko vojsko najmočnejša Ruska. Takrat se je pa pokazalo, da je tudi v armadi mnogo gnjilega in visoki gospodje navadno na prodaj za dobro ceno. Denar za vojsko je kar v milijonih izginjal. Zdaj je na suhem najmočnejša Nemška in zanjo pride precej Avstrija. Draga je sicer vojska, toda imeti jo moramo, da nas sosedi ne razkosajo, na kar se že dolgo pripravljajo. Pa ne bodo dočakali, ker že čez štiri sto let gre pregovor, da bo Avstrija zadnja na svetu.

Pridga iz starih časov.

1. decembra je minulo 200 let, odkar je zatisnil oči bosonogi avguštnec

Abraham od sv. Klare, ki je bil nad 30 let cesarski pridgar na Dunaju. Možno tudi pri najvišjih gospodih ni skrival resnice, kar je bilo pobožnemu cesarju Leopoldu vedno všeč. Pater je povedal naravnost in prišel pri marsikomu v zamero, za kar se pa ni nikdar brigal. Najbolj so bile nanj hude ženske, ker je precej natančno naslikal njih slabosti. Ko bi dandanes kak pridgar tako vest izpraševal, bi ga še tožiti šli. Njegovе besede so vendar še dandanes precej resnične, četudi ostre in bodeče. Govoril je takole o lastnostih in navadah poštenega dekleta:

Prava devica naj bo kakor zvonovi na veliki petek, ko se nič od njih ne sliši; kakor orglje, ki vpijejo, če se jih le dotakneš; kakor osel cvetne nedelje, ki se le enkrat na leto vidi; kakor špitalska juha, ki nima veliko oči, da ne bo dosti okoli zijala; kakor ogledalo, ki se precej grdo naredi, če ga kdo od blizo osope; kakor želva, ki je vedno doma v svoji hiši; tako naj bo devica le doma, da se varuje slabe priljubljenosti.

Skoro gotovo niso bile takrat dosti manj jezične, kakor naše ženice. Pater pravi, da nosi klepetava ženska lažje tri cente svinjine, kakor en lot skrivnosti. Pred bi sod brez dna vodo obdržal, kakor ženska skrivnost. Kakor hitro pride beseda na ženskina ušesa, že išče v ustih izhoda.

Še bolje je poznal pater Abraham ženski napuh! Govoril je seveda o Dunajčankah. No Evice so povsod precej enake, naj bo na Dunaju ali v vasi. O Dunajčanki torej pravi, da v nedeljo spi do desetih. Potem se postavi pred ogledalo, s pomado lase pokonci spravi (menda na frfru), se lišpa in zaljša, cira in šmira, se okraši z buckami in iglami, da se vse sveti na njej kakor v zlatu in srebru. Slednjič pride okrašena kakor zvezdnato nebo proti dvanaajstim v cerkev. Spredej se vsede, da bi jo vsak videl (naše krasotice pa že raje zadej ostanejo). Med mašo listka malo v bukviceh, misli pa veliko bolj, kam bo popoldne šla, kje bo bolj fletna družčina, kje lepša komedija.

Le pojdi na praznik v mesto, boš videl, kako se kažejo nališpane mlade hčere. Tu gre ena z zavitimi laski, v katerih je vsaj 600 sežnjev svilenih trakov, da bi potreboval najmanj pol dne, ko bi hotel vse odvit. Tam je druga, ki je že tri dni umivala svoj obraz v oslovskem mleku in na svoj obraz naslikala rože brez grma. Ta je zopet stisnila svoja ledja, da ji kar sape zmanjkuje. Lase si kodrajo in vlečejo, žejo in vijejo, kampljajo in česajo. Ledja stiskajo, (da bi želodec s postom stiskale, je seveda pretežavno). Obraz umivajo in barvajo, drgnejo in vlečejo, ribajo in polivajo, da bi se ubogi obraz moral pritoževati, kakor nekda Balaamova oslica, ko jo je prerok po nedolžnem tepel. Da bo koža lepo bela, jo ponoči pokrivalo, da jim kar sape zmanjkuje, jedo kredo in vosek, trpentin in solni kamen. Da bi bila hoja bolj nežna, ima

majhne čevljičke, da stopica kakor bolha.

In kakšne so nekatere doma z mozem?! Prepirljiva ženska je, kakor vedno brneče gnezdo os, pravega veselja narobej, semenj hudih besed, hišna trobenta, ki vedno moza spoveduje. Moj Bog, kako silna je taka hišna trobenta, kako zoperna taka muzika pri vsaki jedi! Taka ženska je, kakor bi hudega purmana požrla, ki ji vedno v vratu upije in mora vselej imeti zadnjo besedo. — Tako je govoril ranjki p. Abram o takratnih ženskah, ki so bile hude nanj, kakor ose, pa so ga ravno zato vsako nedeljo zvesto poslušale. Seveda niso ženske tako klepetave, ne tako napuhnjene, ne tako hude, nekaj tiste krvi je pa vendar v njih. Povedal sem vam vse to, da boste vedele kakšne ne smete biti. — Seveda bodo kakšni poredni dedci, ki imajo sami malo več kakor polovico naglavnih grehov na sebi, dejali, da ste ravno take, kakor vas je naslikal p. Abraham; toda to je obrekovanje. Ve pa pokažite s ponižnostjo in molčečnostjo, da ste boljše kakor vaši sodniki.

Iz svete dežele.

V božičnem času smo, ki nam kaže božje dete v jaslicah. Nekako mehko je človeku pri srcu, ko se spominja neizmerne božje ljubezni in usmiljenosti. Jaslice, Betlehem, Nazaret in vsi drugi kraji, kjer je živel Sin božji, nam stopajo pred oči. Marsikomu pride na misel, kako je bilo neki takrat, ko se je Jezus rodil, v obljubljeni deželi, kako je zdaj tam, kjer nas je Bog odrešil, kakšni ljudje in kakšno gospodarstvo? — Verni katoliški kristjani smo in vemo ceniti pomen svetih krajev. Upam, da boste z veseljem brali o sveti deželi, saj se razmere od Odrešenikovih časov niso veliko spremenile. Videli boste pa tudi, koliko boljše se godi našemu kmetu, kakor ubogemu felahu v Palestini.

I.

Sveto pismo imenuje sveto deželo — ali Palestino, kakor jo dandanes zovemo, rodovito deželo, kjer se cedi med in mleko. Dandanes je vse zanemarjeno in zapuščeno. Skoro očitno počiva še zdaj božje prokletstvo na nesrečni zemlji. Pod turškim kopitom nikjer ni sreča pri kmetu doma. Če se pa res pošteno dela, pa še zdaj zemlja da še enkrat več pridelka, kakor pri nas. Kljub veliki rodovitnosti je ljudstvo prav revno. Domačini, večinoma Arabci, stanujejo v vaseh, okoli pa hodijo beduini, ki stanujejo v črnih šotorih, s svojimi čredami. Praviijo, da imajo ti, kakor naši cigani, malo predolge prste.

V deželi je vseh ljudi do 700.000. Od teh je 440.000 mohamedancev, turške vere, 200.000 judov, 25.000 starovercev in le 24.000 katoliških kristjanov. Poglejmo malo natančneje vasi teh pre-

bivalcev. Sredi polja ali na malem gričku so postavili svoje koče iz ilovice vse vprek. Pošeta tamošnji umetniki še ne poznajo, zato se ne sme iskati pri njih preveč ravnih sten ali nališpanih hiš. Kamna splošno nimajo veliko. Štiri stene postavijo iz ilovice, oken hiša nima, le za vhod ostane velika luknja z imenom vrata. Če so revni, imajo v hiši le en prostor za vse, če so kaj več, tudi dva ali tri. Streha je ravna, ker tam navadno ni snega. Tanke, neobtesane trame polože čez streho, te zadelaajo z zmesjo iz dračja in ilovice. Nato pride plast iz peska, ilovice in rezanice. V vročih dneh se ilovica razpoka in skrbni gospodar mora v pričetku deževja, torej pred našo zimo, vse dobro zadelati, drugače se strop poda, dež nanj kaplja in vse skupaj pade.

Posebnih zakladov ta hiša nima. Miz, stolov, postelj, klopi, omar ali druge potrate ti reveži ne rabijo. Na ilovnata tla položijo veliko slamnato blazino, ki jim je mesto vsega družega. Kadar jedo, položijo na blazino skledo in kdor hoče kaj dobiti, se zraven stisne. Kdor gre spat, se na blazini stegne, malo zglavlja primakne, če ga ima, in se z debelim plaščem (aba) ogrne. Najboljše hiše imajo ob steni ilovnate klopi, včasih tudi kamnite, katere pogrnejo z belimi ali rdečimi prtji, včasih tudi z blazinami in hiša je ponosna na lepi divan, ki mora tudi za vse služiti. Orodja nimajo veliko. Nekaj skled in vrčev, ročni mlin in najbolj priprosto poljsko orodje je vse hišno bogastvo. Poleti je seveda prevroče za vse v tem brlogu. Ker so strehe ravne, napravijo gori uto iz vej, v kateri se po noči prav dobro počiva.

Zraven hišice je navadno še mala njiva, kjer felah pšenico ali ječmen seje. Včasih se dobi tudi turšica in rž. V razore seje in sadi kumare in buče, čebulo in drugo zelenjavo. Hišo obdajajo kakor častna straža oljkina in figova drevesa, včasih tudi pomaranče in trta. Živine revež nima veliko. Pri vsaki hiši je nekaj put in golobov; tudi kaka ovca ali koza se še vjame; osel je tudi domač, pa ne tako zaspan, kakor pri nas. Govejo živino, konje ali celo kamele si morejo le bogatini privoščiti.

II.

Delo si mož in žena razdelita, on na polju, žena doma. Glavno in najtežje delo mora pa le žena opraviti. Tu in po vseh jutrovihi deželah, kjer ni naša vera močno razširjena, je žena le bolj dekla, skoro sužnja svojemu možu, ki najraje možejo s pipo pri kavi, če ga sila ne nažene k delu. Saj so tudi pri nas nekateri taki grešniki.

Žena mora najprej preskrbeti vse, kar je za hrano potrebno. Naša gospodinja si bo pri tem mislila, da to še ni najhuje. Seve, če ima vse nasuto, kakor oni, ki je imel čudoviti lonec in je kar rekel: »Odpri se!«, pa je vse ven letelo. Tam je drugače. Z vrčem mora iti po vodo, ki navadno ni blizu. Prerok Mohamed je pri neumnosti vere marsi-

kaj pametnega ukazal. Po njegovi zapovedi se morajo mohamedanci vsak dan večkrat umiti. Je že videl, da so imeli raje vino kakor vodo. Modri prerok je vernikom vino prepovedal in vodo zapovedal. Torej svo vodo mora žena v visokem vrču, katerega na rami ali glavi nosi, znesti domu. Praviijo, da tam, ko po vodo hodijo, ravno tako klepetajo in obirajo radovedne Evine hčere, kakor naše pri vaških vodnjakih.

Težavo ima pa gospodinja z drvimi. Lesa ni skoro nikjer; povsod vse izsekano; premoga še manj. Srečna je, če more dobiti dračja ali debela stebila rastlin. Navadno pobirajo odpadke od živine, jih s slamo zmešajo, na soncu posušijo in tako kurivo za silo napravijo. Plamen ni posebno lep, duh tudi ne, kad se, da je groza, toda kaj hočete, ko drugega ni. Še ti bi morala v takih razmerah ravno tako kuhati. V ta ogenj se kar zagrebe priprosti hleb, ki je navadna hrana revnemu kmetu. Hleb seveda ni tako debel, kakor pri nas, ko gre po celi vasi, če ni štiri prste visok. Nekako podoben je našim mlincem ali kuhelnom.

Še težje je dobiti moko, ker pravihi mlinov tam ne poznajo. Na kamen potrosi žito in vrti čez to uro za uro kamnito kolo, da se žito pod težo zdrobi. Če so potem še cela zrna v kruhu, ni nič čudnega. Še apostoli so imeli le ročni mlin, da so klasje smukali in žito, ki še ni bilo dozorelo, z rokami trli.

Kruh pečejo vsaki dan, kar ni pretežavno, ker ga kar v navadni ogenj za južno zagrebejo. Večkrat mora pa žena tudi mesto moža na polje, da ta bolj v miru svojo pipo vleče. Pogosto je treba tudi v mesto z golobi in piščeti, s sadjem in zelenjem, da se dobi nekaj piastrov za domače potrebe in moževe slabosti. Voza ni, železnice ni, se pa kar na glavo ali ramo naloži. Dekel nimajo nikjer na kmetih. Posetva so premajhna, plačati bi jih ne mogli. Mati ima težavo z otroci, kakor povsod. Ko se znaajo sami potepati, je že še, malih pa nima komu izročiti. Jemlje jih torej navadno seboj. Če gre po vodo ali nese v mesto svoje zaklade, mora zraven jerbasa ali škafa na hrbtu v cunj zavitega otroka, včasih še dva, sabo nešiti. Ta žena felahova je res velika reva.

Polje navadno kopljejo z motikami. Nekateri tudi orjejo. Kar ima, vpreže. Večkrat se vidi, kako krava in osel skupaj vlečeta leseni plug, ki je še od Abrahamovih časov. Ob žetvi pa mora najeti delavce, ki pridejo v tem času od drugod. Ker Turki tako grozno odirajo ljudi, se poljedelstvo kljub rodovitni zemlji ne more razviti.

Rokodelcev je prav malo. Saj felah skoro nič ne potrebuje. Le kovači imajo redni zaslužek. Za obleko ni treba dosti skrbeti. Iz ovčje in kozje dlake splete žena kar doma obleko, ki res ni posebno umetno narejena, varuje pa vendar. Beduini, ti sinovi puščave, imajo obleko iz kamelnih dlak, ali tudi iz kozjih. V obleki niso tako razvajeni kakor pri nas. Imajo le dolgo spodnjo obleko do

členkov, ki jo včasih prepašejo, in štirioglati plašč, ki je obenem za pokrivalo, in mož je napravljen. Kaj bi toliko ceremonij! Obutev je tudi po ceni. Kar kožo odreže, je okoli nog ovije in sandale so gotove. Tudi lončarji imajo precej opraviti z lončenimi vrči in piskri. Če tam ravno toliko črepinj pobijejo, kakor naše gospodinje, nisem mogel poizvedeti. Mislim, da niso dosti boljše. (Dalje.)

Smešnice.

Ratalo mu je. Zdravnik kmetu, ki je že povsod pomoči iskal, predno je prišel k njemu: »No Miha, sedaj vidite, kdo vas je ozdravil... kaj neda jaz!« — Kmet: »Ja, kdo bi bil to mislil!«

Slikar pride h kmetu. Ta mu prinese desko s prošnjo, naj nanjo naslika sv. Krištofa. — Slikar: »Toda, prijatelj, deska je veliko premajhna.« — Kmet: »Nič ne dé, noge lahko pač doli visé.«

Spoznal ga je. Kmet, ki je sam hišo zažgal, teka ves obupan sem in tje. Ko prihite gasilci, ukaže načelnik vanj brizgati namesto v ogenj. — »I, kaj pa mislite,« vpije kmet ves srdit, »saj ne gorim jaz, ampak hiša!« — Gasilec: »Pa imate znabiti še žveplenke pri sebi!«

Pouk. Advokat navihancu: »Da veste, jutri ob osmih je obravnava! Da se mi boste ja pametno držali in se neumnega delali!«

Gotovo. Debela žena suhemu možu: »Ko mene več ne bo, boš videl, kako bo prazno v hiši!« — On: »Verjamem!«

Razlika. Učitelj: »Taki so ljudje! Ko sem zadnjič govoril o gosencih, jih je prinesel vsak šolar polno škatljo; danes pa, ko imam pouk o prašičih, pa še klobase nobeden ne prinese!«

Se huje. Jože: »Človek bi obupal! Če le kam grem, mi žena že kaj naprej meče!« — Tine: »To še ni tako hudo!... Moja pa pri takih prilikah še kaj za meno meče!«

V kmečki gostilni. Gast: »Ne zamerite, mama, vaše zemlje so pa res premajhne!« — »No, nekaj mode« se mora mo pa tudi na kmetih poprijeti!«

Lenuh bere v časniku o neki nezgodi. »Kako dobro je,« — pravi, — »da nič ne delam! Kdo vé, kaj bi se mi bilo že vse primerilo!«

Dober nasvet za nove dohodke. Minister zmiraj toži, da nima že na kaj davka naložiti! Jaz pa vem nov vir dohodkov. Naj naloži davek na dolgove!«

Iz vojaške šole. Poročnik (vojaku): »Povejte mi četrto vojno pravilo.« — Vojak: »Gospod poročnik, če mi daste tisoč kron, ga Vam ne povem.« — Poročnik (radovedno): »Zakaj pa ne?« — Vojak (po kratkem premišljevanju): »Zato, — ker ga ne vem.«

Slavno. Prijatelj (pesniku): »Ali si videl včeraj prodajalca, ko je zavijal blago v tvoje pesmi?« — Pesnik: »Gotovo, ... Toda lavorovo listje.«

**Dobro!
Poceni!**

Nikel remont. ura K 2-50
Amerik. roskopna ura 3-
Svitar. roskopna ura 4-
z dvoj. pokrovom 6-
pripr. srebr., c. kr.
pancirna 7-
Izvirne Omegaure 18-
Stenske ure, 70 cm 7-
Z budi ko in bitno
opremo 10-
Z godbo, budilko
in bitno opremo 14-
Svarcvaldska ura s
kukavico 5-
Budilka, nikel, 19 cm
visoka 2-
Budilka stolp. zvonc. 5-
3letno jamstvo. Zamenali
denar nazaj. Razpošilja po
povzetju.

Maks Böhnell

Dunaj IV., Margaretenstr. 27/19.

Urar, sodnijsko zaprisežen
cenilec. Ustanovljen 1840.
Zahtevajte moj veliki cenik
s 1000 slikami, ki se pošlje
vsakomur zastonj in franko
ne da bi se sililo kupiti.

**Budilka s stolp-
nim zvoncem**

in bitno opremo, lako-
vost, s uteži, bije pol in
cele ure, budi z glasnim
zvoncem, stehlenim kazal-
nikom, v poliranem okro-
glen okviru, 30 cm pre-
mer K 6-50, s ponoči sve-
težim kazalnikom K 6-50
3 letno jamstvo. Zamenja
ali denar nazaj. Razpošilja
po povzetju.

**Maks Böhnell
Dunaj**

IV., Margaretenstrasse 27/19

Urar, sodnijsko zaprise-
ženi cenilec. Ustanov. 1840
Zahtevajte moj veliki cenik
s 5000 slikami, kateri se
pošlje vsakomur zastonj
in franko ne da bi se si-
lilo kupiti. 27/19 b

NAJBOLJSI ČEŠKI IZVORI!

Ceneno posteljno perje!

1 kg svega skubljenega, do-
brega perja z K; 1 kg boljega
K 2-40, polbelega K z 50, be-
lega 4 K, belega skubljenega
K 5-10, 1 kg izredno finega,
snežnobelega, skubljenega K
urad in 5 K; 1 kg svega puha
10 K in 7 K; 1 kg belega pu-
ha 10 K; najfinejši prsi puh
12 K. — Pri odjemu 5 kg se pošlje franko.
Zelo napolnjene, iz zelo gostega
jako trpežnega rdečega, modrega
Dovršene postelje belega ali rumenega nanking - blaga, 1 pernica, 180 cm dolga,
110 cm široka z z blazinama, vsaka 80 cm dolga in 30 cm široka
napolnjena z jako lepim, mehkim perjem 10 K, z izredno finim
polpuhom 20 K, z najfinejšim svinim puhom 24 K; posamezne
pernice 10, 12, 14 in 16 K; blazine 8, 8-50 in 4. — Za neprim.
denar nazaj. Zamenjava dopustna. Po povz. oči 12 K višje franko.
S. BENISCH v Dešenici št. 71, Čechy.

Ceniki zastonj in franko.

Samo

6 dni

LJUBLJANA HAVRE NEW - YORK

Francoska prekomorska družba. Odhod iz Lju-
bljane vsak torek. Vozne liste in pojasnila
daje amo 383 26-1

ED. ŠMARD

obl. konces. potov.
pisarna Ljubljana,
Dunajska cesta 19
nasproti znane go-
stiline pri „FIGOVCI“

SINGER

šivalne stroje

kupujte le v naših trgo-
vinah, ki se vse poznajo
po tem-le grbu:

Ne dajte se zapeljati po
naznanitih, ki imajo na-
men, kazati na ime
Singer, postaviti na
prodaj že rabljene stroje
ali pa take zastarelega
sisteme, kajti naši šivalni
stroji se ne oddajajo pre-
kupcem, marveč jih pro-
dajamo naravnost
161 občinstvu. 15-1

Singer Co.
ako. družba za šiv.
stroje, Ljubljana,
Sv. Petra cesta št. 4.

Epilepsija Izborni
učinki z
Krtci, Epilepticum-om
Nervoznost Zak. var.
Cena 7 K.
Zahtevajte zdravni. raz-
pravo št. 33 brezplačno
od glavne založbe: „Kra-
tkeke zar Austria“ Dunaj IX,
ali pa naravnost iz to-
varne: Priv. Schwaben-
theke, Frankfurt am Main.

Posteljna vlaga.

Odstiranje takoj z uporabo
„VSTANI“, zakonito zava-
rovano. Starost in spol se
naznani. Knjižico pošlje za-
stoj „Zavod Aesculap“ 431,
Regensburg, Bavarsko.
ZNA 32-1

Nervozni, bolni na že-
lodcu, srcu ali prsih, ali
oni, ki trpe na pomanj-
kanju spanja, omotici, tre-
senju, epilepsiji, naj po-
vsak dan mesto kave

Rosen-ovkreplni in re-
dini čaj teon. Karton
K 1-10, 6 kartonov K 6-
Najmanjše naroč. 2 kart.
Glavna založba: Lekarna Filip
Rosen v Sitzendorfu 8522 pri
Dunaju, N.-Avstr. 1900 1

POPOFF
najboljši čaj sveta

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, slad-
korju in kavi; **kri, moč, zdravje**
dosežete in ohranite, ako pijete

SLABIN

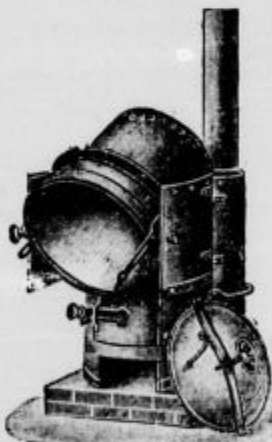
Kdor se hoče o tem prepričati, dobi
vsak knjižico brezplačno 3602

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža, Ljubljana
ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

**Brzoparilniki za krmo
'ALFA' so najboljši!**

Velika prihranitev na času, 2995
na kurivu in najboljše krma 12-1
to so največje prednosti
Zahtevajte cenike! istega! Dopisuje se slovensko!

Delniška družba Alfa Separator Dunaj XII.

ELEKTROMOTORE IN DINAME

priznana trpežen iz-
delek, poraba toka in
moči majhna dobavilja
3312 1-1

Brigittenau-ska elektrotehnična tovarna
Dunaj XX., Wintergasse št. 18-25.
Izvršitev kompletnih električnih naprav dveletno
jamstvo, nizke cene, zelo ugodni plačilni pogoji.

Motorje najboljšega sistema, **mline in stiskalnice** za grozdje in sadje. **Železne**
blagajne, stavbene potrebnosti in vso drugo **železnino**

dobavlja po najnižjih cenah slo-
venska veletrgovina z železnino **FR. STUPICA v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 1.**